

Tillstånd och upplysning

Lantbrukarnas Ekonomi AB (LEAB)
105 33 STOCKHOLM

Ansökan om nöddispens på växtskyddsområdet för Conserve

1 Beslut

Kemikalieinspektionen bifaller delvis ansökan om dispens från kravet på produktgodkännande för nedanstående produkt.

Produktnamn	Conserve
Regnr	4511
Gäller från och med	27 augusti 2024
Gäller till och med	30 september 2024

Vi bifaller den del av ansökan som rör användning mot kålmal i ekologiska odlingar av ruccola och babyleaf samt användning mot gammafly i ekologiska odlingar av sallat, ruccola och babyleaf.

Vi avslår alla andra sökta användningar.

Den som använder Conserve ska uppfylla de kunskapskrav som gäller för användning av växtskyddsmedel i klass 2 L.

Specifiserade användningsvillkor framgår av beslutsbilagan.

1.1 Produktens klassificering och märkning

Följande uppgifter om klassificering och märkning framgår av produktgodkännandet.

Piktogram	GHS09
Signalord	Varning
Faroangivelser	H410 Mycket giftigt för vattenlevande organismer med långtidseffekter
Skyddsangivelser	P501 Innehållet och behållaren lämnas till godkänd avfallsmottagare.

2 Beskrivning av ärendet

Vi fick in er ansökan om dispens den 1 augusti 2024.

Sökande	Lantbrukarnas Ekonomi AB (LEAB) 105 33 STOCKHOLM
Typ av dispens	Begränsad och kontrollerad användning vid nödsituation
Produktnamn	Conserve
Produktens registreringsnummer	4511
Verksamma ämnen	Spinosad ¹
Funktion	Insekticid
Sökt användningsområde	Mot insekter i sallat och kålväxter på friland. Mot kålmal (<i>Xylostella plutella</i>) i kålväxter på friland. Mot gammafly (<i>Autographa gamma</i>) i kål och sallat på friland.

Ni ändrade er ansökan under handläggningens gång och tagit bort blomkål och broccoli ur användningsområdet.

Livsmedelsverket har gjort en bedömning av resthalter samt risken för konsumenter.

Vi har hört Livsmedelsverket och Jordbruksverket innan vi fattade beslut.

¹ Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2023/689 av den 20 mars 2023 om ändring av genomförandeförordning (EU) nr 540/2011 vad gäller förlängning av godkännande-perioderna för de verksamma ämnena *Bacillus subtilis* (Cohn 1872) stam QST 713, *Bacillus thuringiensis subsp. aizawai* stammarna ABTS-1857 och GC-91, *Bacillus thuringiensis subsp. israeliensis* (serotyp H-14) stam AM65-52, *Bacillus thuringiensis subsp. kurstaki* stammarna ABTS 351, PB 54, SA 11, SA 12 och EG 2348, *Beauveria bassiana* stammarna ATCC 74040 och GHA, klodinafop, *Cydia pomonella* Granulovirus (CpGV), cyprodinil, diklorprop-P, fenpyroximat, fosetyl, malation, mepanipyrim, metkonazol, metrafenon, pirimikarb, pyridaben, pyrimetanol, rimsulfuron, spinosad, *Trichoderma asperellum* (tidigare *T. harzianum*) stammarna ICC012, T25 och TV1, *Trichoderma atroviride* (tidigare *T. harzianum*) stam T11, *Trichoderma gamsii* (tidigare *T. viride*) stam ICC080, *Trichoderma harzianum* stammarna T-22 och ITEM 908, triklopyr, trinexapak, tritikonazol och ziram.

2.1 Era motiv till ansökan om dispens

Angreppen av insekter i kål och sallat på friland har tilltagit under säsongen 2024, vid tidpunkten för ansökan har dessutom produkterna Turex 50 WP (regnr 4492) och Dipel DF (regnr 5243) tagit slut och innehavaren kan inte leverera mer denna säsong.

2.1.1 Kålmal (*Plutella xylostella*) i kål

Kålmal har kommit till Sverige med hjälp av varma östliga och sydöstliga vindar. Kålmalen är en av de mest allvarligaste skadegörarna av kålväxter i världen. Skadade kålhuvuden klarar lagring sämre och är de mycket angripna är de osäljbara.

Kålmalen lägger ägg på lämpliga kålväxter. Äggen läggs på undersidan av bladen och är mycket små (ca 0,26 mm breda och 0,44 mm långa), de kan vara svåra att se. Vid dygnsmedeltemperaturer på ca 15-19°C är utvecklingen från ägg till första larvstadiet kort, ca 2-5 dagar. I det första larvstadiet lever den inne i bladen därefter kryper den ut och befinner sig på undersidan av bladen. Kålmalen kan förekomma i kålfälten under större delen av säsongen, beroende på graden av ny inflygning samt väder och temperatur som påverkar hastigheten i de olika generationernas livscykel, varmare väder ger snabbare utveckling.

För kålmal hämtas information om inflygning till Sverige från Artdatabanken (Sveriges lantbruksuniversitet, SLU). För 2024 är inflygningen större än tidigare år.

2.1.2 Gammafly (*Autographa gamma*) - i sallat och kålväxter på friland

Inflygningen av gammafly är stor i år, inflygningen dubbelt så stor som tidigare år. Jordbruksverkets feromonfällor har haft höga fångster senaste veckorna. Allvarliga skador i framför allt sallat men även kål har redan påträffats. Gammaflyet flyger in från sydligare breddgrader. På vintern befinner den sig i medelhavsregionen och när det blir för varmt där tar den sig uppåt, oftast i svärmar med miljontals fjärilar i höga luftströmmar. Det tar ca 8 veckor från ägg till vuxen individ och det är vanligtvis 2 generationer per år, beroende på när första generationen kommer in. Honan kan lägga ca 20 ägg vid 20 grader och 100 ägg vid 30 grader. Det tar ca 7 dagar för ägget att kläckas. Det är viktigt att bekämpa larverna när de är små och innan de hinner gömma sig i huvudet på sallad och kål.

2.1.3 Övriga insekter

Övriga skadegörare som orsakar problem i sallat och kål och ska behandlas under den del av säsongen som återstår är kålfly, grönsaksfly, stinkfly, kålfjäril, rovfjäril, kålmjöllus, trips och rapsbaggar.

2.1.4 Era skäl till att ansöka om användning av Conserve

Ni skriver att Conserve är godkänt i Sverige för användning i växthus och att Conserve har god effekt mot fjärilslarver såsom kålmal och gammafly. Ni hävdar att den aktiva substansen spinosad är relativt skonsam mot nyttoinsekter och att den får användas i ekologiska odlingar².

Insektsbekämpning kan sällan utföras med enbart kemisk bekämpning, utan den behöver kompletteras med biologisk bekämpning med hjälp av rovinsekter. Ni menar att det är viktigt att använda växtskyddsmedel som inte skadar nyttodjuret.

Conserve fungerar både kontaktverkande och translaminärt och kan på så sätt nå kålmal som sitter längre in i kålhuvudet och ni argumenterar för att Conserve har bättre effekt på larverna än NeemAzal och Movento. Ni hänvisar till gjorda försök där viss resistens kan misstänkas. Ni anser inte att pyretroider är ett alternativ eftersom de inflygande insekterna kan vara resistenta mot pyretroider.

För gammafly finns alternativa produkter till Conserve i form av Turex och Dipel, men de produkterna har tagit slut hos återförsäljarna och kan inte tas in i tillräckligt stor mängd för att täcka behovet. Tillgången i odlarled varierar kraftigt där enstaka odlare har produkt hemma och andra saknar helt. Andra alternativ är Movento och NeemAzal. Conserve har bättre effekt än alternativen. För närvarande är det endast Turex som är godkänt i sallat som har effekt på gammaflylarver.

Nät eller väv är inget alternativ för att skydda mot kålmalen eftersom de lägger sina ägg genom nätet. Att täcka stora arealer med nät/väv är varken ekonomiskt eller praktiskt möjligt. När kålmalen och gammafly redan finns i fält är det olämpligt att lägga på nät/väv, då man stänger in dem och riskerar att orsaka större skada än om de inte används.

² Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2021/1165 av den 15 juli 2021 om godkännande av vissa produkter och ämnen för användning i ekologisk produktion och om upprättande av förteckningar över dessa

3 Tillämpliga bestämmelser

Ett växtskyddsmedel får endast släppas ut på marknaden och användas om det har produktgodkänts i den berörda medlemsstaten enligt artikel 28 i förordning (EG) nr 1107/2009³. Kemikalieinspektionen får dock i särskilda fall ge dispens från kravet på godkännande och tillåta att ett växtskyddsmedel, under högst 120 dagar, släpps ut på marknaden för begränsad och kontrollerad användning, om en sådan åtgärd framstår som nödvändig på grund av en fara som inte kan avvärjas på något annat rimligt sätt. Detta framgår av artikel 53 i förordningen.

4 Kemikalieinspektionens bedömning i den del som beviljas

4.1 Bedömning av faran

Kemikalieinspektionen bedömer att inflygningen av kålmal och gammafly till stor del beror på vind och väderförhållanden under våren. Inflygning av kålmal och gammafly från sydligt eller östligt håll är en oförutsägbar fara då inflygningen är mer omfattande än normalt. Ni har visat att faran inte är ett resultat av ett permanent och återkommande växtskyddsproblem utan utgör ett särskilt fall. Ni har visat att angrepp av kålmal i ruccola och babyleaf av kålväxter samt gammafly i ruccola, sallat och babyleaf kan utgöra ett hot mot växtproduktionen genom skörde- och lagringsförluster. Förlusterna varierar beroende på graden av angrepp i fältet. Minskningen i växtproduktion kan uppgå till mellan 10 och 100 %.

4.2 Bedömning av alternativ

Ni har visat att det saknas rimliga alternativ för bekämpning av kålmal och gammafly i ekologiska odlingar av ruccola och babyleaf samt användning mot gammafly i ekologiska odlingar av sallat, för att undanröja den fara som beskrivs i er ansökan under förutsättning att Turex WP inte går att få tag på eller om Raptol redan använts två gånger under året.

Kemikalieinspektionen håller med om att täckning med nät eller väv inte en lösning då både kålmal och gammafly redan setts i fält och dessa alternativ inte skulle hindra kålmal eller gammafly från att lägga ägg. Dessutom

³ Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG

riskerar täckning med nät eller väv gynna utvecklingen av larver och förvärra skadan.

4.3 Kemikalieinspektionens riskbedömning

Produkten Conserve godkänd på den svenska marknaden men endast för användning i växthus. Kemikalieinspektionen har därför gjort en översiktlig bedömning av produktens risker för hälsa och miljö vid användning på friland. Bedömningen är baserad på en registreringsrapport för en produkt som innehåller samma verksamma ämne som Conserve (spinosad). Rapporten är gjord 2024 av medlemsstaten Portugal. Vi har dessutom gjort beräkningar i relevanta modeller där information har saknats. Livsmedelsverket har gjort en bedömning av gränsvärdet för resthalter och risken för konsumenter. Gränsvärdet för resthalter riskerar inte att överskridas och risken för konsumenter är acceptabel.

Kemikalieinspektionen bedömer utifrån dessa underlag att användningen av Conserve i den del av ansökan som beviljas inte förväntas ge några skadliga effekter på människors och djurs hälsa eller påverka miljön på ett oacceptabelt sätt samt att produkten är effektivt med föreskrivna villkor.

4.4 Motivering av villkor

4.4.1 Bedömning av hälso- och konsumentrisker

Kemikalieinspektionen bedömer att växtskyddsmedlet kan medföra hälsorisker för användare. Kemikalieinspektionen beslutar därför att skyddshandskar och skyddskläder ska användas vid hantering av produkten samt vid arbetsmoment som innebär risk för kontakt med brukslösning eller sprutdimma. Kemikalieinspektionen bedömer även att växtskyddsmedlet kan medföra hälsorisker för de som arbetar i fält. Kemikalieinspektionen beslutar därför att för sallat, ruccola och babyleaf ska arbetskläder (som täcker armar, ben och bål) och handskar användas under de första 10 dyggen efter bekämpningen, vid arbete med behandlade växtdelar och vid återinträde i behandlade fält. Därefter ska arbetskläder (som täcker armar, ben och bål) användas i ytterligare 36 dygn.

4.4.2 Bedömning av miljörisker

Kemikalieinspektionen bedömer att växtskyddsmedlet kan medföra risk för vattenlevande organismer, bin och övriga insekter utanför fältet. Vi beslutar därför att ett anpassat skyddsavstånd ska bestämmas med hjälp av

"Hjälpreda vid bestämning av anpassade skyddsavstånd. Lantbruksspruta med bom ". Vid spridning närmare än 100 m från sjöar, vattendrag eller öppna diken ska dessutom utrustning som reducerar avdriften med minst 50 % användas. När avdriftsreducerande utrustning krävs ska skyddsavstånden i hjälpredan läsas i kolumnen för grov duschkvalitet.

För att skydda bin och andra pollinerande insekter får växtskyddsmedlet inte heller spridas där det i genomsnitt finns fler än fem plantor per kvadratmeter som har utslagna blommor.

4.4.3 Villkor gällande andra produkter

Kemikalieinspektionen bedömer att Turex WP är godkänd för samtliga användningar ni sökt dispens för. Turex WP har tagit slut hos tillverkare och återförsäljare och går inte att få tag på under resten av säsongen 2024. Som användningsvillkor beslutar därför Kemikalieinspektionen att dispensen endast får användas om Turex WP, inte finns tillgängligt.

Kemikalieinspektionen bedömer att Raptol är ett alternativ i odlingar av sallat och babyleaf. Vi beslutar därför att Conserve endast får användas i ekologiska odlingar av sallat och babyleaf om Raptol redan använts två gånger under säsongen.

5 Kemikalieinspektionens bedömning i den del som avslås

Kemikalieinspektionen bedömer att det finns andra alternativa produkter än Conserve för att avvärja faran i konventionella odlingar i sin helhet och i ekologiska odlingar av huvudkål, brysselkål, grönkål och salladskål/kinakål. Kemikalieinspektionen bedömer att Movento SC 100, NeemAzal T/S och Raptol är sådana alternativ. Vi baserar vår bedömning på Jordbruksverkets skrift "Växtskyddsmedel 2024 - frilandsgrönsaker", information ur bekämpningsmedelsregistret samt information från innehavare av växtskyddsmedlen. Vi har sammanställt informationen av alternativen i tabellen nedan.

Preparat	Conserve	Movento SC 100	NeemAzal-T/S	Raptol
Verksamt ämne	Spinosad	Spirotetramat	Azadiraktin	Rapsolja Pyretiner
Målorganism	Insekter	Insekter	Insekter	Insekter
Tillgänglighet	Söker dispens för	Under anstånd får överlätas tom 2024-10-31 Sista användningsdag 2025-10-31	Godkänd	Godkänd
Huvudkål (vit-spets- röd- och savo)	XO	X	XO	
Brysselkål	XO	X	XO	
Grönkål	XO	X	XO	
Salladskål/ Kinakål	XO	X	XO	
Ruccola	XO	X		
Sallat	XO	X		XO
Babyleaf	XO	X		XO
X: får användas och är effektiv i konventionell odling O: får användas och är effektiv i ekoodling				

Movento SC 100 får inte användas i ekologiska odlingar men kan användas mot kålmal och gammafly i konventionella odlingar. Ni har i er ansökan angett att Movento SC 100 har 70-77 % effekt mot kålmal att jämföra med Conserve som har 100 % effekt. Movento SC 100 är återkallad men finns tillgänglig under anståndsperioden och får överlätas till och med 31 oktober 2024 och användas till och med 31 oktober 2025. Innehavaren har bekräftat att Movento SC 100 är tillgänglig på marknaden under anståndsperioden. Därmed är Movento SC 100 ett alternativ till dispens i konventionella odlingar.

NeemAzal-T/S är godkänd att använda för både konventionella odlare och ekologiska odlare i huvudkål (vit-, röd-, spets- och savo), brysselkål, grönkål, salladskål/kinakål och övriga kålsorter. Ni har i er ansökan angett att NeemAzal-T/S har 90 % effekt mot kålmal att jämföra med Conserve som har 100 % effekt. I märkningen av NeemAzal-T/S rekommenderas produkten mot larver vilket innebär att produkten är ett alternativ mot gammaflyets och kålmalens larver.

Dipel får användas i kålgrönsaker. Ni har angett att Dipel DF inte går att få tag på. Vi har fått information från återförsäljaren att ytterligare 200

hektardoser levereras under vecka 32. Det innebär att Dipel DF skulle kunna vara ett alternativ men 200 hektardoser kommer inte att täcka hela behovet.

Likaså finns Raptol tillgänglig och är enligt uppgift från innehavaren samt Jordbruksverkets skrift "Växtskyddsmedel 2024 - frilandsgrönsaker" ett möjligt alternativ för samtliga odlare vid odling av sallat och babyleaf, under förutsättning att Raptol inte redan använts två gånger under året.

För konventionella odlare finns möjligheten att använda Movento SC 100 i samtliga användningsområden och NeemAzal T/S kan nyttjas i huvudkål, brysselkål, grönkål och salladskål/kinakål.

För ekologiska odlare finns NeemAzal T/S att använda i huvudkål, brysselkål, grönkål och salladskål/kinakål.

Kemikalieinspektionen bedömer, i enlighet med gällande krav, att möjligheten att söka dispens för en produkt, dispensverktyget, inte innebär att det ska ses som en möjlighet att ge odlarna det mest effektiva eller det mest kostnadseffektiva växtskyddsmedlet. Om andra växtskyddsmedel finns tillgängliga på marknaden finns andra rimliga sätt att avvärja faran, även om alternativen inte bedöms vara lika effektiva.⁴

Eftersom det finns alternativa sätt att avvärja faran i samtliga konventionella odlingar som dispensen avser samt i ekologiska odlingar av huvudkål och bladkål. En dispens ska därför inte beviljas för dessa användningar.

5.1 Slutsats

Kemikalieinspektionen bedömer att kålmal är ett hot mot växtproduktionen i ekologisk odling av babyleaf och rucola och att gammafly är ett hot mot växtproduktionen i ekologisk odling av sallat, rucola och babyleaf. Vi bedömer det saknas alternativa sätt att avvärja faran under förutsättning att de produkter som finns godkända för användningen inte går att få tag på eller om de redan använts. Vi bedömer att faran utgör ett särskilt fall och inte är resultatet av ett permanent återkommande växtskyddsproblem.

Livsmedelsverket bedömer att den sökta användningen av växtskyddsmedlet inte förväntas utgöra någon risk för konsumenter och Kemikalieinspektionen att det finns risker för hälsa och miljö som kan hanteras med villkor för användningen. Att ge dispens framstår därför som nödvändigt.

⁴ Working document on emergency situations according to article 53 of regulation (EC) No 1107/2009, SANCO/10087/2013 rev. 0

Kemikalieinspektionen bedömer att ni inte har visat att kraven i artikel 53 i förordning (EG) nr 1107/2009 är uppfyllda i den del av ansökan som rör andra användningar än de som beviljas eftersom det finns alternativ.

Er ansökan om dispens ska därför bifallas med de villkor som framgår av bilagan i del av ansökan som gäller mot kålmal i ekologisk odling av babyleaf och ruccola och mot gammafly i ekologisk odling av sallat, ruccola och babyleaf.

6 Upplysningar

Om produkten är godkänd i en annan medlemsstat inom EU finns det möjlighet för innehavaren att ansöka om produktgodkännande i Sverige genom ömsesidigt erkännande enligt artikel 40 i förordning (EG) nr 1107/2009. Under vissa förutsättningar finns samma möjlighet för till exempel jordbruksorganisationer.

Om produkten redan är godkänd i Sverige för viss användning finns möjlighet att ansöka om utvidgat produktgodkännande för mindre användningsområde enligt artikel 51 i förordning (EG) nr 1107/2009.

6.1 Årlig redovisning av mängduppgifter

För växtskyddsmedel finns krav på redovisning av överlåten mängd för användning på den svenska marknaden. Kravet omfattar även den som innehaft en dispens.

7 Att överklaga

Ni kan överklaga vårt beslut till mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt, men ni ska skicka överklagandet till Kemikalieinspektionen. Ni kan skicka överklagandet med post eller e-post.

Adress

Kemikalieinspektionen
Box 2
172 13 Sundbyberg

E-postadress

kemi@kemi.se

Vi måste få överklagandet inom tre veckor från den dag då ni tog emot beslutet.

Förklara hur ni vill att beslutet ska ändras och varför. Överklagandet ska dessutom innehålla följande uppgifter:

- Diarienummer och datum för beslutet som överklagas
- namn, företag eller organisation
- personnummer eller organisationsnummer
- postadress och e-postadress
- telefonnummer (hemligt telefonnummer behöver bara lämnas om domstolen begär det)
- om ni har ett ombud ska ni även ange ombudets namn, postadress, e-postadress och telefonnummer.

Vi avgör om överklagandet kommit in i rätt tid och om beslutet ska ändras innan vi skickar det till mark- och miljödomstolen.

8 Beslutande

Beslutet har signerats digitalt och saknar därför underskrift.